

Załącznik
do uchwały Nr XXXIV/262/2014
Rady Miasta Łącuta
z dnia 28 stycznia 2014 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY
OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
GMINY MIASTO ŁAŃCUT
NA LATA 2014 -2020**

Łącuta 2014 rok

Spis treści

I.	Przemoc w rodzinie – przegląd pojęć i teorii.....	s. 3
	1.1 Przemoc jej formy i typy.....	s. 3
	1.2 Przyczyny i uwarunkowania występowania przemocy w rodzinie.....	s. 9
	1.3 Koszty przemocy.....	s.14
II.	Skala rozpowszechnienia zjawiska przemocy w rodzinie.....	s.16
	2.1 Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych związanych z przemocą.....	s.16
	2.2 Analiza SWOT.....	s.20
III.	Założenia, cele i zadania Programu.....	s.23
	3.1 Główne cele programu.....	s.23
	3.2 Podstawa prawna realizacji Programu.....	s. 26
	3.3 Regulacje prawne dotyczące przemocy.....	s.27
	3.4 Zadania gminy w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.....	s.29
IV.	System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Łąncucie.....	s.30
	4.1 Realizatorzy i Partnerzy Programu.....	s.30
	4.2 Zasady finansowania Programu.....	s.31
	Zakończenie.....	s.32
	 Załącznik nr 1. Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Łąncucie na lata 2014-2020 Harmonogram realizacji Programu.....	 s. 33

Przemoc w rodzinie – przegląd pojęć i teorii.

1.1 Przemoc jej formy i typy.

O domu rodzinnym często mówi się jako o środowisku miłości i opieki, jako bezpiecznym miejscu, które ma dać schronienie przed całym złem zewnętrznego świata. Dla wielu jednak ludzi jest on miejscem terroru i cierpienia, zagrożenia i poniżenia, lęku i rozpacz.

Niestety jeszcze do niedawna był to temat tabu, o którym niewiele mówiono poza małym wyjątkiem koszmarnych opowieści o „rodzinach patologicznych” stanowiących znikomy procent społeczeństwa.

Termin, jakim ten problem określony jest w literaturze tematu, to „przemoc w rodzinie” lub nieco łagodniejszy „przemoc domowa”.

W poszukiwaniu skutecznych form przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomaganiu jej ofiarom zaangażowanych jest wielu profesjonalistów i wolontariuszy, organizacji pozarządowych i specjalistycznych instytucji. Cięży na nich bardzo trudne zadanie, ponieważ środowisko rodzinne jest skutecznie chronione przed ingerencjami zewnętrznymi.

Według roboczej definicji, którą posługują się specjaliści przemocy domowej to:

1. Działanie lub zaniechanie dokonywane w ramach rodziny przez jednego z jej członków przeciwko pozostałym.
2. Z wykorzystaniem istniejącej lub stworzonej przez okoliczności przewagi sił lub władzy.
3. Godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a w szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne czy psychiczne).
4. Powodujące u nich szkody lub cierpienie.

W przemocy domowej najważniejsza jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy krzywdząc innych członków rodziny.

Na przemoc w rodzinie można spojrzeć z punktu widzenia prawa, moralności, psychologii czy z perspektywy społecznej. Prawo traktuje przemoc jako przestępstwo, perspektywa moralna ukazuje przemoc jako zło moralne, psychologia patrzy na przemoc pod kątem cierpienia i bezradności ofiary oraz odsłania procesy interakcji między sprawcą i ofiarą zaś w perspektywie społecznej widać czynniki zawarte w obyczajach

i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Definicja przyjęta przez Radę Europy w 1986 narzuca bardzo wąską perspektywę. Zgodnie z nią przemoc fizyczna w rodzinie to: „jakikolwiek czyn lub zaniechanie ze strony jednego członka rodziny wobec innych członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny albo poważnie szkodzą jego osobowości.

Europejski Komitet ds. Problemów Przeszłości w ramach prac nad przemocą fizyczną w rodzinie zainteresował się też słowem „rodzina”: Para osób, będących małżeństwem lub nie, ich potomstwo, przodkowie, potomstwo lub krewni każdego lub któregoś z dzieci, jeśli tylko mieszkają razem lub podtrzymują związki wynikające z uprzedniego pozostawania we wspólnocie.

Słownik Języka Polskiego określa termin „przemoc” następująco: „przemoc to fizyczna przewaga wykorzystywana do czynów bezprawnych dokonywanych na kimś, narzucona bezprawnie władza, panowanie”

Tak brzmi definicja przyjęta przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy „Niebieska Linia”: „przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody”

Pojęcie „przemocy” kojarzy się z agresją. W literaturze popularnonaukowej, oba te pojęcia, traktowane są jak synonimy, aczkolwiek znawcy problemu bardzo różnie ujmują związki między tymi zjawiskami. Najogólniej rozróżnienie to dotyczy celu agresji i przemocy: celem agresji jest zaszkodzenie ofierze, podczas gdy celem przemocy jest wywarcie pewnego rodzaju wpływu. W przemocy cierpienie, zaszkodzenie jest sposobem osiągania innego celu, na przykład wymuszenia zachowań pożądaných. W agresji zaszkodzenie, cierpienie jest przynajmniej jednym z głównych celów

Przemoc może mieć również charakter instrumentalny, tzn. jest ona środkiem do realizacji innych celów, ale może też być przemoc bezinteresowna, służąca do poszukiwania zadowolenia w znęcaniu się nad innymi przez sprawcę. Przemoc może mieć wymiar indywidualny i zbiorowy.

W wielu sytuacjach, przemoc jest tak oczywista, że bez większych trudności można ustalić, czy to przemoc. Jednak w niektórych przypadkach konieczne jest bardziej precyzyjne określenie pogranicza między przemocą a innymi zachowaniami związanymi z cierpieniem. Pomocne mogą być cechy przemocy, o których mówi Mellibruda, a są nimi:

1. - przemoc jest zawsze intencjonalna;
2. - przemoc jest naruszeniem jakichś praw i dóbr osobistych jednostki;
3. - przemocą jest to takie naruszenie praw i dóbr jednostki, które uniemożliwiają mu samoobronę;
4. - przemoc powoduje zawsze jakieś szkody;
5. - przemoc lubi się powtarzać

Termin „przemoc w rodzinie” jest szeroki, dlatego też do szczegółowych analiz konieczne jest wyodrębnienie wzajemnych relacji, na których oparta jest przemoc. Na przemoc w rodzinie składają się: przemoc rodziców wobec dziecka, przemoc wobec osób starszych w rodzinie, przemoc wobec rodzeństwa, jak też przemoc wobec partnera w związku. Na określenie przemocy w związku partnerskim używa się także terminów: wzajemna przemoc w parze, przemoc w związku partnerskim, jak też węższy termin przemoc małżeńska.

Przemoc w rodzinie widziana w szerokiej perspektywie obejmuje 2 typy przemocy ze strony osób dorosłych (nadużycia wobec dziecka oraz nadużycia wobec rodziców) i 2 typy przemocy ze strony dzieci (nadużycia wobec rodziców oraz nadużycia wobec rodzeństwa) oraz jeden typ przemocy ze strony dzieci i dorosłych (nadużycia wobec osób starszych).

Maltretowanie współmałżonka.

Pomoc maltretowanym małżonkom polega przede wszystkim na usunięciu bezpośredniego zagrożenia przemocą poprzez umieszczenie ich w schroniskach, hostelach, lub innych bezpiecznych miejscach następnie do doprowadzenia do zerwania krzywdzącego związku. Jednak wiele kobiet decyduje się na pozostanie z dotychczasowym partnerem, traktując przemoc jako jeden z wielu czynników stresujących. Szansą obniżenia stresu może być dla tych kobiet (a także ich mężów) opanowanie szerokiego repertuaru umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach.

Głównym problemem, jeśli chodzi o możliwość podejmowania interwencji, jest fakt, iż przemoc w większości przypadków nie jest zgłaszana i pozostaje nie wykryta. Może to być związane z lękiem ofiar przed zemstą ze strony partnera, obawą przed napiętnowaniem

i obwinianiem oraz z brakiem wiary w możliwość zmiany sytuacji. Często wystarczy jedno, odpowiednio zadane pytanie przez wrażliwego fachowca, by ofiara zgłosiła problem.

Maltretowanie dziecka.

Wśród różnorodnych uwarunkowań przemocy wobec dziecka w rodzinie można wymienić następujące grupy czynników: czynniki tkwiące w osobie dopuszczające się przemocy, czynniki tworzące mikrosystem (odnoszące się do struktury i funkcjonowania rodziny), czynniki tworzące tzw. ekosystem (formalną i nieformalną strukturę społeczną, w której znajduje się rodzina), czynniki składające się na makrosystem (system przekonań i wartości społeczno-kulturowych, kreujących tło życia rodziny).

Przyczyną krzywdzenia dzieci tkwiącą w osobie dopuszczającej się przemocy mogą być: poważne problemy psychologiczne, których jedyną manifestacją jest krzywdzenie dziecka, wczesnodziecięce doświadczenia (znęcania się, dręczenia późniejszego sprawcy), przebieg ciąży i porodu, oddzielenie dziecka od matki bezpośrednio po urodzeniu, a także fałszywe poglądy na pewne podstawowe zagadnienia dotyczące rozwoju i zdolności dzieci (np. przekonanie, że dziecko mając 12 miesięcy jest w stanie odróżnić dobro od zła).

W celu wyjaśnienia złożonego zjawiska przemocy wobec dziecka tworzone są różne teorie. Można wyróżnić 4 zasadnicze nurty teoretyczne koncentrujące się głównie na przyczynach przemocy wobec dziecka: koncepcja psychiatryczna (zakłada że znęcanie się nad dzieckiem wynika z zaburzeń psychicznych rodziców), koncepcja socjologiczna (o sposobie traktowania dziecka decydują tu kulturowo określone wzory postaw wobec przemocy, struktura społeczna, system norm funkcjonujących w otoczeniu rodziny, a także komunikacja stresów sytuacyjnych związanych z przeludnieniem, złymi warunkami życiowymi, ubóstwem, bezrobociem), koncepcja społeczno – sytuacyjna (zawiera elementy takich teorii, jak: teoria uczenia społecznego, postaw, frustracji, agresji, atrybucji oraz teoria wymiany. Największą rolę odgrywają tu teorie relacji interpersonalnych. Przemoc wobec dziecka to przede wszystkim wynik zaburzenia wzajemnych interakcji między rodzicem a dzieckiem), koncepcja integracyjna (określana jako wielowymiarowa lub społeczno – psychologiczna jest próbą zintegrowania czynników uwzględnionych w innych koncepcjach. Zakłada ona, że sposób traktowania dzieci jest rezultatem interakcji jednostkowych, społecznych i środowiskowych czynników).

Najczęściej opisuje się 4 formy złego traktowania: przemoc fizyczna, znęcanie psychiczne i emocjonalne, wykorzystywanie seksualne, zaniedbywanie. Należy jednak

zaznaczyć, że formy krzywdzenia są zróżnicowane. Przemoc fizyczna wiąże się z psychiczną a przemoc seksualna obejmuje dwie powyższe formy złego traktowania.

Przemoc może występować w postaci czynnej (wszelkie formy bicia, klapsy, uderzenia, bicie „na oślep”, kopanie, zadawanie ran ciętych i szarpanych, duszenie, oparzenia, usiłowanie i dokonanie zabójstwa) i biernej (przejawia się w postaci zakazów mówienia, chodzenia, załatwiania potrzeb fizjologicznych, areszt domowy itp.).

Przemoc psychiczną określa Organizacja Amnesty International za pomocą form jej przejawiania tj., izolacji, ograniczania snu lub pożywienia, narzucania własnych sądów, degradacji werbalnej (wyżywanie, poniżanie, upokarzanie, hipnozy, narkotyzowanie i groźby zabójstwa).

Przemoc emocjonalna wg Ganley’a to: ignorowanie uczuć, wyśmiewanie i obrażanie, wyśmiewanie poglądów, religii, rasy, pochodzenia, stała krytyka, karanie poprzez odmowę uczuć, zainteresowania czy szacunku, poniżanie, lekceważenie, zawstydzanie, wmawianie choroby psychicznej.

W przemocy seksualnej wobec dzieci możemy wyróżnić 6 typów:

1. Bez kontaktu fizycznego (rozmowy o treści seksualnej, ekspozycje anatomii i czynności seksualnych, oglądactwo).
2. Kontakty seksualne polegające na pobudzaniu intymnej części ciała.
3. Kontakty oralno – genitalne.
4. Stosunki udowe.
5. Penetracja seksualna (oralna, genitalna).
6. Seksualne wykorzystywanie dzieci, powiązane z różnymi formami przemocy (dziecięca pornografia, prostytutcja).

Wszystkie osoby zajmujące się pracą z rodzinami, w których krzywdzi się dzieci, powinny podejmować wysiłki zmierzające do zapobiegania przemocy seksualnej i fizycznej, a nie tylko koncentrować się na kontrolowaniu już istniejących problemów. Rodzinom borykającym się z poważnymi problemami należy umożliwić dostęp do profesjonalnie przygotowanych pracowników pomocy społecznej i opieki zdrowotnej, dysponujących środkami umożliwiającymi udzielenie pomocy, zanim dojdzie do aktów przemocy lub zaniedbywania dziecka. Rokowania mogą być pomyślne nawet w przypadku rodziców, którzy byli maltretowani jako dzieci, pod warunkiem podjęcia skutecznej interwencji i skierowania ich na terapię.

Nadużycia wobec rodzeństwa.

Autorzy wielu publikacji dotyczących przemocy zwracają uwagę, że wbrew potocznym opiniom przemoc mężczyzn wobec kobiet i dzieci nie stanowi najbardziej rozpowszechnionej formy krzywdzenia w rodzinie. Znacznie większe rozmiary przybiera przemoc pomiędzy rodzeństwem, która rzadko jest postrzegana jako przejaw złego traktowania w rodzinie. Choć agresja dzieci i młodzieży budzi powszechne zaniepokojenie, uwagę opinii publicznej skupiają akty przemocy dokonywane na ulicy i w szkole.

Odrębne zagadnienie stanowią nadużycia seksualne ze strony rodzeństwa.

Podobnie jak to się dzieje w przypadku napaści fizycznych i seksualnych ze strony dorosłych do ataków ze strony nastolatków dochodzi podczas opiekowania się dzieckiem czy pilnowania go. Większość sprawców nadużyć seksualnych wobec dzieci zaczyna wykorzystywać swoje ofiary już w wieku kilkunastu lat, przy czym większość z nich doświadczyło w dzieciństwie nadużyć seksualnych ze strony innych nastolatków lub dorosłych.

Liczba badań nad fizycznym i seksualnym krzywdzeniem przez rodzeństwo jest ograniczona a działania prewencyjne podejmuje się od niedawna.

Nadużycia wobec rodziców.

Jak pokazują badania wielu rodziców, uważa się fizycznie i emocjonalnie zranionych i skrzywdzonych przez swoje dzieci. Można przypuszczać, że wiele osób milczy, gdyż czują się zbyt zażenowani, by mówić o doznawanych krzywdach i lęku, który jest wpisany w ich codzienne życie. Znaczna większość rodziców – ofiar przemocy ze strony dzieci – wstydzi się swojej sytuacji, że zgadza się rozmawiać jedynie w sytuacjach najpoważniejszych incydentów, kiedy zdecydują się ujawnić fakty, obwiniana jest za otrzymane razy, podobnie jak nastoletnie ofiary przemocy. Sytuacja przejmowania przez dzieci kontroli nad rodzicami czy wręcz ich napastowania tak bardzo odbiega od powszechnych przekonań dotyczących władzy w rodzinie, że trudno uwierzyć w możliwość takiego odwrócenia ról. Sugerowanie, jakoby dzieci, które kochamy i otrzymujemy od nich tyle miłości, potrafiły być obojętne, okrutne i nienawistne, wydaje się niemal świętokradztwem. Taka postawa jest jednak powszechna u dzieci, które stosują przemoc wobec rodziców.

Do nadużyć wobec rodziców należy włączyć także wszelkie postawy i zachowania niezgodne z ogólnie przyjętymi normami dotyczącymi relacji oraz interakcji między rodzicami i dziećmi. Społeczeństwo powierza legalną władzę i kontrolę nad dzieckiem jego rodzicom, a dzieciom nakazuje by szanowały matkę i ojca. Ale wielu młodych ludzi uzurpuje

sobie prawo do sprawowania kontroli nad rodzicami, okazuje brak szacunku, a nawet potępia ich, narzucając swoje wymagania i wolę, stosując przemoc fizyczną.

Rodzina, która pozwala dzieciom narzucać swoją wolę aż do utraty kontroli nad nimi rezygnuje ze swojego autorytetu, znaczenia i zrzeka się odpowiedzialności za potomstwo. Nie należy bagatelizować potrzeby wczesnego interweniowania w przypadku nastolatków, którzy krzywdzą rodziców. Wraz z wiekiem relacje rodzica z dzieckiem oparte na przymusie mogą ulec pogorszeniu. Zdarza się ze starzejący się i coraz mniej sprawny rodzic staje się obiektem nadużyć i zaniedbania ze strony dziecka, które jest już dorosłe i posiada władzę.

Maltretowanie osób starszych.

Krzywdzenie i zaniedbywanie osób starszych uznano za powszechny problem dopiero w ostatnich latach, choć pierwsze wzmianki na temat „sponiewieranych staruszek” pojawiały się już we wcześniejszej literaturze. Zjawisko to pozostaje jednak nadal najslabiej zbadanym obszarem przemocy w rodzinie, co znajduje odbicie w ubogiej literaturze na ten temat.

Maltretowanie osób starszych podobnie jak inne formy przemocy wewnątrzrodzinnej obejmuje bardzo szeroki zakres zjawisk: urazy fizyczne i ból, traumę i cierpienie psychiczne, izolację, odmawianie zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, takich jak potrzeba jedzenia, dachu nad głową, lekarstw i opieki, a także wyzysk finansowy.

Między krzywdzeniem i zaniedbywaniem osób w podeszłym wieku a przemocą w małżeństwie zachodzi jedna podstawowa różnica: powstrzymanie nadużyć wobec osób starszych musi polegać na zapewnieniu im bezpiecznej opieki krewnych lub instytucji, natomiast powstrzymanie krzywdzenia współmałżonka musi także uwzględniać wspieranie bezpiecznej niezależności od partnera seksualnego.

Trzeba zwrócić uwagę na koszty indywidualne i społeczne, które trzeba zapłacić, jeśli zostaną zignorowane zalecenia dotyczące wykrywania i zapobiegania przemocy w rodzinie. Profesjonalne przygotowanie pracowników pomocy społecznej powinno znacząco wpłynąć na kierunki i metody działań społecznych i profesjonalnych mających na celu zapobieganie wszelkim formom przemocy w rodzinie.

1.2 Przyczyny i uwarunkowania występowania przemocy w rodzinie

Przemoc fizyczna poza wspólnymi dla wszystkich formami nadużyć i przyczynami posiada swoje specyficzne uwarunkowania. „Przemoc jest skomplikowanym zjawiskiem, które można przyrównać do chytrej, przebiegłej i podstępnej istoty, której celem jest bezwzględne niszczenie wszystkiego i wszystkich bez wyjątku. Degraduje ofiarę i sprawcę

a także całe środowisko, w jakim się ona odbywa. Przemoc wykorzystuje nas. Rozprzestrzenia się za naszym pośrednictwem, często bez naszej zgody i wiedzy”

Skąd się w ogóle bierze agresja, przejawiana wobec osób słabszych – z reguły kobiet i dzieci, chociaż nie wyłącznie. Nie ma zgodności w kwestii, czy skłonność do stosowania przemocy jest cechą osobowości, czy też do jej wystąpienia przyczyniają się głównie czynniki społeczne. W literaturze przedmiotu można znaleźć dowody naukowe na poparcie obu tez .

Osoby zawodowo zajmujące się pomaganiem ofiarom i sprawcom przemocy domowej zauważają jednak, że większość przypadków stosowania przemocy nie ma podłoża biologicznego czy genetycznego – jest to zachowanie wyuczone . Zaznacza się też, że jeden czynnik nie wystarcza do wyjaśnienia występowania przemocy w rodzinie. Pojawieniu się przemocy w rodzinie towarzyszy zazwyczaj skomplikowany układ wewnątrzrodzinnych relacji i zewnętrznych okoliczności. Dopatrywanie się przyczyny przemocy w jednym tylko czynniku jest bardzo ryzykowne .

Międzypokoleniowy przekaz wzorców przemocy

Najbardziej rozpowszechniony pogląd o przemocy w rodzinie głosi, iż rodzice przekazują dzieciom takie strategie rozwiązywania konfliktów, oraz style interakcji w rodzinie, jakich nauczyli się od własnych rodziców. Badacze udokumentowali tę zależność pomiędzy dorastaniem w domu, w którym występowała przemoc, a późniejszym byciem w związku opartym na przemocy, bądź w roli ofiary, bądź sprawcy. Doznawanie przemocy lub nawet jej obserwowanie przez chłopców zwiększa ryzyko nabycia skłonności do przemocy. Ale trzeba też zaznaczyć, że większość maltretowanych dzieci nie nabywa skłonności do przemocy.

Izolacja społeczna rodziny

Innym ważnym czynnikiem skorelowanym z przemocą w rodzinie jest jej izolacja społeczna. Określa się ją na podstawie kontaktów rodziny z sąsiadami, znajomymi, organizacjami i instytucjami, jak też częstotliwości zmiany miejsca zamieszkania.

Współczesny model rodziny nuklearnej izoluje ją od najbliższego otoczenia, co wiąże się z tym, że rodzina nie ma żadnego wsparcia z zewnątrz. Brak też osoby trzeciej, która stanowiłaby „blokadę” przed ujawnianiem agresywnych zachowań.

Stres społeczny

Wśród czynników wywołujących stres i frustracje jednostki, które z kolei korelują z przemocą domową wymienia się m.in.: niskie dochody, bezrobocie i złe warunki mieszkaniowe.

Stres społeczny nie może być jedynym czynnikiem wyjaśniającym zachowania agresywne. Wielu ludzi nie ulega, bowiem napięciom związanym ze stresem i nie stosuje przemocy wobec najbliższych.

Socjalizacja kobiet

Uważa się, że jedną z przyczyn przemocy domowej jest układ ról w rodzinie wyznaczony przez płeć. Istotna jest także rola norm obyczajowych, które przyzwalają na znęcanie się nad rodziną, a szczególnie nad kobietą. Kobiety od dzieciństwa przygotowywane są do pełnienia roli społecznej związanej z płcią. Oczekuje się, że będą opiekuńcze, zależne, nie będą przejawiały skłonności do dominacji. Powoduje to, że kobiety w przyszłości nie potrafią obronić się przed przemocą i podjąć skutecznych działań. Zauważa to również Dworkin pisząc o wzorach kulturowych przekazywanych w baśniach. Portret dobrej kobiety (jak np. Śpiąca Królewna) cechuje łagodność, niewinność, jak też pasywność: „zwykle nie podejmują inicjatywy, nie pytają, nie stawiają oporu, nie dążą do zmiany, nie działają(...)”. Czasami czekają na księcia, lub dobrą wróżkę, która będzie próbowała coś zdziałać”. Natomiast kobieta, która działa to kobieta zła: macocha, zła królowa lub wiedźma.

Czynnikiem ryzyka szczególnie związanym z występowaniem przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu. Ze względu na jego wieloaspektowość wymaga on szerszego omówienia.

Przemoc w rodzinach alkoholowych

Problem alkoholowy pojawia się bardzo często w rodzinach, w których stosowana jest przemoc. Badania wykazują, że 70% sprawców przemocy działa pod wpływem alkoholu. Znaczący przedmiot dostrzegają istnienie dwukierunkowego związku między alkoholem i przemocą: nie tylko spożywanie alkoholu może sprzyjać agresywności, ale także ofiary przemocy mogą wypijać nadmierne ilości alkoholu. Na podstawie badań żon alkoholików przeprowadzonych w 2010 roku w różnych placówkach odwykowych opracowanych przez Instytut psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego stwierdza się, iż:

1. - 80% badanych żon alkoholików doświadczyło różnego rodzaju przemocy ze strony męża;
2. - ponad połowa z nich doznała lżejszej przemocy fizycznej, a co trzecia doznała ciężkiej przemocy fizycznej. Również, co trzecia spośród badanych kobiet doznała przemocy seksualnej;
3. - tylko 20% badanych kobiet nigdy nie doznało żadnego typu przemocy w związku z uzależnieniem męża.

Hotaling i Sugarman, podsumowując wyniki wielu badań, nad związkiem alkoholu z przemocą stwierdzają, iż w siedmiu na dziewięć badań analizujących wspomniane zjawisko mężczyźni atakujący swe partnerki częściej nadużywają alkoholu niż mężczyźni nie przejawiający agresji.

Prawdopodobieństwo wystąpienia zjawiska przemocy w rodzinach alkoholowych jest ponad dwukrotnie wyższe aniżeli w pozostałych.

Przekonującym wyjaśnieniem korelacji nadużywania alkoholu i stosowania przemocy jest zdanie Moore'a, który stwierdza: „nadużywanie alkoholu pozwala mężczyznom uwolnić się od odpowiedzialności za swoje czyny, kobietom zaś daje powód do pozostania w związku w przekonaniu, że ograniczenie picia przez męża położy kres przemocy”.

Nasze społeczeństwo toleruje wiele niedopuszczalnych zachowań u osób znajdujących się w stanie po spożyciu alkoholu. W opinii społecznej panuje też pogląd, iż nadużywanie alkoholu tłumaczy wystąpienie przemocy w rodzinie. Niektóre kobiety nadużywanie alkoholu przez męża traktują jako usprawiedliwienie i źródło ich agresywnych zachowań. Kobiety te mają nadzieję, że jeśli sprawca przestanie pić, skończy się przemoc. Takie tłumaczenie przyczynia się jedynie do trwania problemu przemocy w małżeństwie.

Współwystępowanie przemocy w rodzinie i alkoholu można również tłumaczyć dziedziczeniem społecznym zachowań agresywnych i wzorów picia. Dorosła osoba może pamiętać, jak była w dzieciństwie bita przez pijanych rodziców lub też pamiętać, jak rodzice bili się, kiedy jedno albo obydwoje byli pod wpływem alkoholu. Na podstawie tego skojarzenia wytwarza się przekonanie, że alkohol powoduje przemoc. Spożycie alkoholu może sprzyjać agresji poprzez nastawienie, że alkohol zmienia zachowania. Zjawisko to potwierdzają badania Steele'a i Josepha na temat związku między stopniem trzeźwości a zachowaniami społecznymi. Osoby przekonane o tym, że wypity alkohol zaczynały zachowywać się bardziej agresywnie bez względu na to, jaki napój rzeczywiście wypity. Reakcje na alkohol są bowiem określone społecznie i kulturowo.

Przemoc może poprzedzać nadużywanie alkoholu poprzez przestępców tak samo jak i przez ofiary. Wiele kobiet zaczyna pić w sytuacji kryzysu. Stają się uzależnione od alkoholu wskutek nadużyć ze strony partnera. Przemoc i alkohol mają w wypadku kobiet jeszcze jedną cechę wspólną: kobiety nadużywające alkoholu bardzo często są ofiarami przemocy fizycznej i emocjonalnej. Fakt alkoholizmu kobiety przyczynia się nie tylko do sytuacji nadużyć w ich życiu, ale i do tego, że o wiele rzadziej szukają one pomocy. Kobiety nadużywające alkoholu są w szczególnie trudnej sytuacji. Czują się społecznie napiętnowane, gdyż wielu mężczyzn nie jest w stanie tolerować alkoholizmu u kobiet i w efekcie dopuszczają się nadużyć. W zależności od ilości spożytego alkoholu mogą też nie być w stanie fizycznie się bronić. Ich poczucie winy wpływa negatywnie na ocenę własnej wartości, w związku z tym mężczyźni mogą im wmawiać, że „zasłużyły sobie” na pobicie, a one mogą im wierzyć.

Charakterystyka rodzin stosujących przemoc

O przemocy wobec współmałżonka mówi się wtedy, gdy istnieją dowody świadczące o krzywdzie fizycznej bądź psychicznej, deprywacji materialnej, nadużyciach natury emocjonalnej i seksualnej, gwałcie małżeńskim lub też używaniu siły w celu zatrzymania partnera przy sobie.

Najczęściej ofiarami przemocy w związkach małżeńskich są kobiety. Badania CBOS przeprowadzone w 2010 r. pokazują, że blisko jedna piątą kobiet doznała przemocy ze strony męża. Dane te są dwukrotnie wyższe w odniesieniu do kobiet rozwiedzionych. Zazwyczaj do aktów przemocy dochodzi w pierwszych pięciu latach wspólnego życia. Pierwsze akty przemocy pojawiają się już w fazie narzeczeństwa.

Pomimo tego, że to kobiety są najczęściej ofiarami przemocy w małżeństwie, to jednak często jest ona dwukierunkowa. Należy jednak zaznaczyć, że przemoc ze strony mężczyzny powoduje znacznie poważniejsze obrażenia.

Na wystąpienie przemocy małżeńskiej wpływ ma z pewnością stopień zadowolenia z małżeństwa. Gdy osoby czują się zadowolone ze swego związku, wówczas nie dochodzi do konfliktów i sporów. Natomiast w związkach, w których małżonkowie osiągają mniej satysfakcji, dochodzi do wzajemnego krytykowania się i okazywania złości. Niezadowoleni małżonkowie częściej przejawiają agresywne zachowania, jak też częściej odwzajemniają negatywne zachowania drugiej osoby. Niektóre pary, dopuszczające się agresji w sposób nieunikniony tworzą wręcz agresywne związki, gdzie pojawia się swoiste przyzwyczajenie do agresji, a ponadto agresja staje się dla nich sposobem wyrażania intymnego zaangażowania i przywiązania.

Badacze udowadniają, że istnieje bardzo duże podobieństwo małżeństw stosujących przemoc ze związkami ich rodziców. W rodzinach tych chłopcy uczą się być sprawcami, natomiast dziewczynki ofiarami. Osoby te widząc przemoc pomiędzy rodzicami uczą się, że przemoc jest akceptowanym zachowaniem i stanowi integralną część związku.

Rodziny stosujące przemoc charakteryzuje również brak dobrej komunikacji, a więc ma ona charakter awersyjny, jest zubożona lub prawie nie zachodzi. Taki nieprawidłowy styl komunikowania obecny jest w związkach, w których jedno z małżonków inaczej traktuje swoje potrzeby, preferencje i zamierzenia niż oczekiwania partnera, uważa je za ważniejsze. Natomiast druga strona nie reaguje, ulega żądaniom i przyznaje wyższość potrzebom partnera. Taki styl komunikowania obecny jest między sprawcą a ofiarą.

W związku z powyższym, przemocy dopuszcza się częściej osoba, która ma przewagę w systemie rodzinnym, przy czym nie zawsze jest to siła fizyczna. Przemoc jest więc nadużyciem w systemie, w którym z założenia prawa i obowiązki partnerów są równe, w którym członkowie mają się wzajemnie wspierać i pomagać sobie.

W wyniku destrukcyjnego związku wiele kobiet decyduje się na rozstanie z partnerami, wiele z nich postanawia też doprowadzić do sądowego ukarania sprawców oraz chcą radykalnie zmienić swoje życie. Jednak nie wszystkie kobiety są zdecydowane na przerwanie krzywdzącej sytuacji i decydują się znosić brutalne zachowania ze strony partnera, a powodem jest często strach przed zemstą. W takich sytuacjach pomocna może się okazać wizyta w punkcie konsultacyjnym pomocy rodzinie.

1.3 Koszty przemocy

Jednym bardzo rzadko poruszonym aspektem przemocy w rodzinie są finansowe koszty przemocy ponoszone zarówno przez państwo – całe społeczeństwo – jak i przez osoby indywidualne. Zajmując się tą kwestią musimy pamiętać o dużej różnorodności instytucji zajmujących się tą sprawą. Zarówno instytucji wymiaru sprawiedliwości, świadczenia zdrowotne i rodzinne, pomoc społeczna, koszty pracy oraz niedających się oszacować kosztów emocjonalnych, czyli bólu i cierpienia ofiar przemocy.

Skuteczność profilaktyki przemocy w rodzinie ma duże znaczenie od przyjętego podejścia. Instytucje pomocy społecznej często skupiają działania na łagodzeniu stresu sytuacyjnego i strukturalnego a pomijają zaburzone relacje w rodzinie. Dlatego ich interwencje mają doraźny i powierzchowny charakter- redukują przejawy przemocy, a nie usuwają przyczyn. Rzadko są podejmowane próby poprawy relacji w rodzinie służące zapobieganiu występowania przemocy w dłuższym okresie.

Troska o zasady społeczne, takie jak sprawiedliwość i uczciwość, stanowi wystarczający powód do społecznej interwencji w przypadkach przemocy w rodzinie. Lepsze zrozumienie społecznych kosztów związanych z tym zjawiskiem powoduje zwrócenie uwagi na dodatkowy obszar działania w ramach polityki społecznej – kwestie finansowe. Dodanie elementu finansowego pozwala na stworzenie nowych możliwości kształtowania i oceniania skuteczności podejmowanych działań w zakresie polityki społecznej.

Do oszacowania kosztów przemocy w rodzinie potrzebujemy trzy elementy: rozmiary zjawiska przemocy w rodzinie i jej charakter, sposób oceny wpływu przemocy w rodzinie na życie ofiar oraz skutków tego zjawiska dla społeczeństwa jako całości oraz wielkości kosztów związanych z różnego rodzaju świadczeniami na rzecz ofiar przemocy, wielkości strat, jakie w związku z przemocą ponosi gospodarka wraz ze społeczną oceną negatywnych doświadczeń, takich jak ból i cierpienie (ten ostatni element może być badany na podstawie ustaleń dotyczących tego, jak wiele społeczeństwo skłonne byłoby zapłacić z zamian za uniknięcie tego rodzaju przykrych doświadczeń).

Można wymienić trzy główne rodzaje kosztów. Pierwszy z nich to koszty związane z korzystaniem z różnych świadczeń, najczęściej o charakterze publicznym związanych z: wymiarem sprawiedliwości (w tym także z policją), opieką zdrowotną (w tym także z opieką w zakresie zdrowia psychicznego), pomocą społeczną, instytucjami odpowiedzialnymi za mieszkalnictwo oraz pomocą prawną w zakresie postępowania cywilnego. Drugi rodzaj kosztów dotyczy strat w dochodach związanych z przerwami w pracy. Koszty te ponoszone są zarówno przez pracodawców, jak i ofiary przemocy. Znajdują także swoje odbicie w stratach całej gospodarki. Trzeci rodzaj kosztów związanych jest z ludzkim bólem i cierpieniem.

Koszty przemocy w rodzinie ponoszone są w części przez państwo i społeczeństwo, przez ofiary przemocy i pracodawców. Państwo pokrywa koszt większości świadczeń, które przeznaczane są na wymiar sprawiedliwości, opiekę zdrowotną, pomoc społeczną, mieszkalnictwo. Ofiary przemocy ponoszą ogromne koszty emocjonalne a także straty w dochodach związane z absencją w pracy, koszty związane z postępowaniami sądowymi, zmianą miejsca zamieszkania i opieką zdrowotną.

Pokazanie skali wpływu zjawiska przemocy w rodzinie na społeczeństwo poprzez analizę związanych z nim kosztów może przyczynić się do uświadomienia zarówno osobom odpowiedzialnym za kształtowanie polityki społecznej, jak i zwykłym obywatelom wagi problemu oraz korzyści, jakie mogłyby płynąć ze zmniejszenia rozmiarów tego istotnego problemu społecznego. Wysokie koszty związane z przemocą w rodzinie muszą uzmysłowić

jak bardzo niszczące są skutki przemocy, które odczuwają zarówno jej bezpośrednie ofiary, ale także całe społeczeństwo. Przemoc w rodzinie ma daleko idące następstwa. Dzieje się tak z powodu angażowania środków publicznych, które pochodzą z kieszeni wszystkich obywateli. Wiąże się z kosztownymi procedurami, stratami w dochodach ponoszonych przez pracodawców, a także wpływu, jaki przemoc wywiera na ofiary. Uzmysłowanie sobie wagi tych następstw i przedstawienie ich jako kosztów może przyczynić się do wprowadzenia zmian w polityce społecznej, polegających na uznaniu dążenia do redukcji lub całkowitego wyeliminowania zjawiska przemocy domowej za sprawę wielkiej wagi.

Zapobieganie przemocy w rodzinie oraz walka z krzywdzeniem i zaniedbywaniem dzieci wymaga uświadomienia politykom i decydom oraz całemu społeczeństwu o możliwościach podejmowania skutecznych działań przy bardzo ograniczonych środkach. Należy uświadomić, jakie ogromne znaczenie mają nakłady na profilaktykę.

II Skala rozpowszechnienia zjawiska przemocy w rodzinie

2.1 Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych związanych z przemocą

Według CBOS: „Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania.

W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

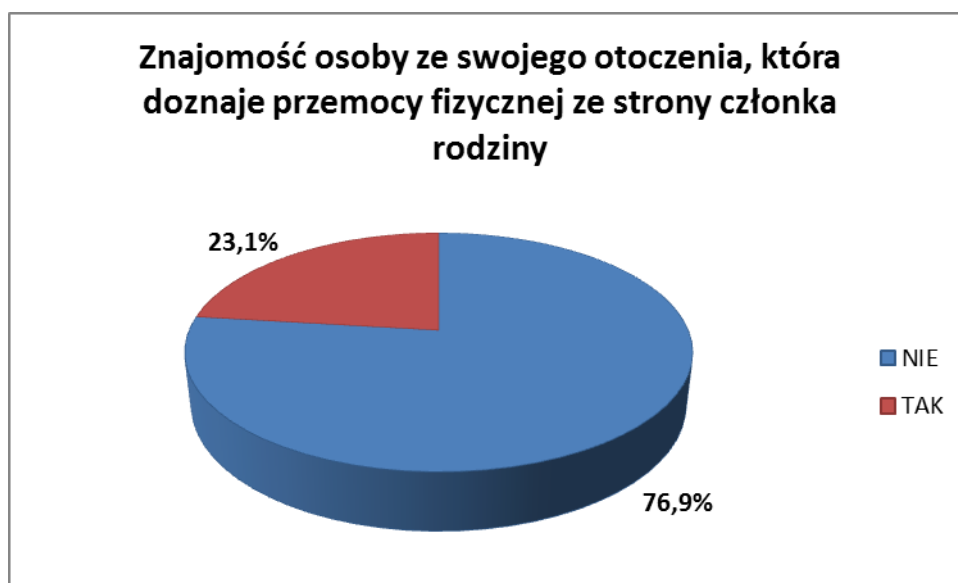
„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.

Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. W wykorzystanym tutaj badaniu ankietowanych interesowało przede wszystkim zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie i stosowanie jej w stosunku do dzieci, oraz skala zjawiska w Łąncucie.

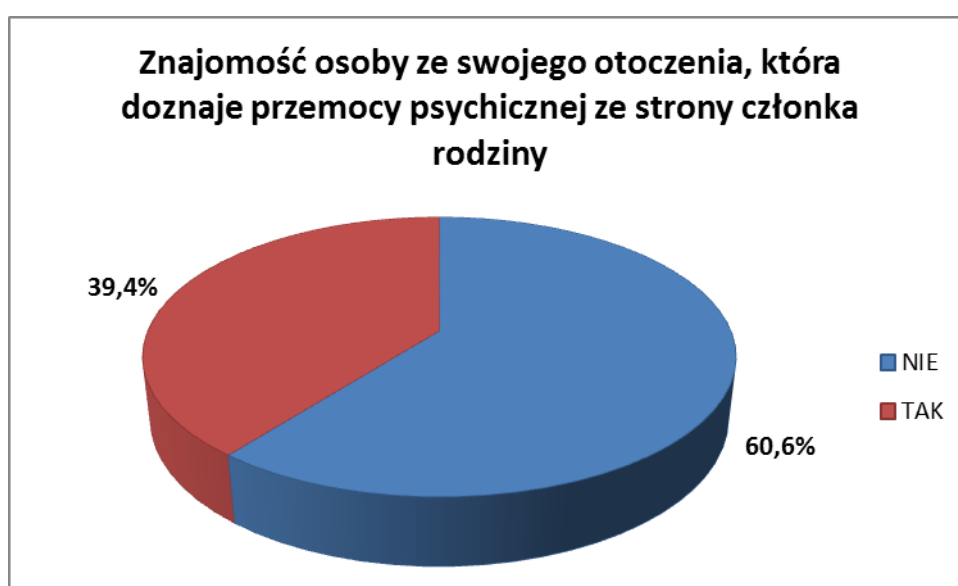
Na początku pracy nad diagnozą lokalnych zagrożeń społecznych, ankietarzy Studia Diagnozy i Profilaktyki w Krakowie, którzy w 2013 r. przeprowadzali badania zapytali respondentów, czy znają osoby, które doświadczają **przemocy fizycznej ze strony najbliższych**. Przeważały zdecydowanie osoby, które nie znają takich osób (76,9%)

w porównaniu do osób, które znają osoby doświadczające przemocy (23,1%). Rodziny, w których występuje przemoc znało 25,9% badanych kobiet oraz 19,6% badanych mężczyzn.

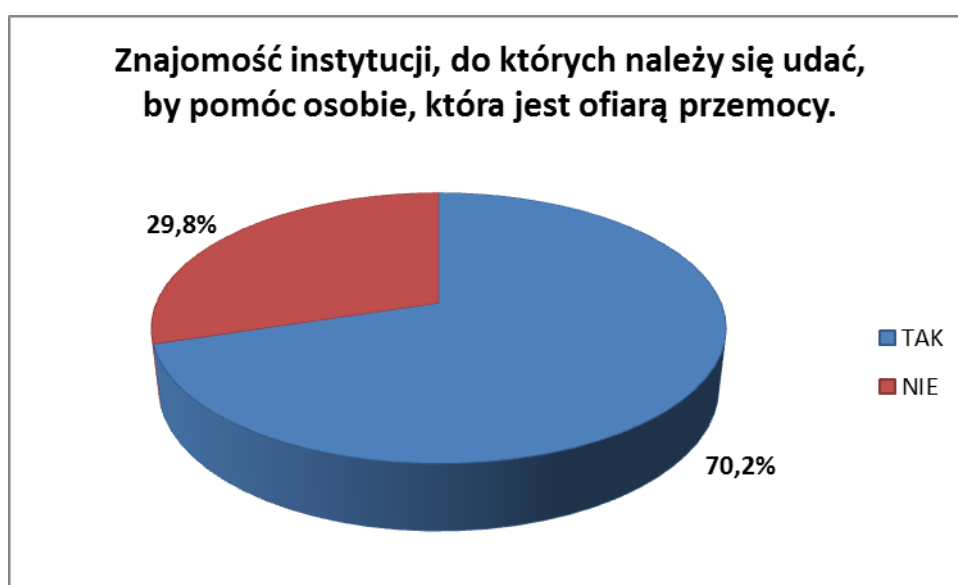
Kolejnym zagadnieniem cytowanych badań było pytanie, czy respondenci znają osoby, które doświadczają **przemocy psychicznej ze strony najbliższych**. Przeważali badani, którzy nie znają takich osób (60,6%) w porównaniu do respondentów, którzy znają osoby doświadczające przemocy (39,4%). Wystąpiły różnice między płciami – 41,4% badanych kobiet oraz 37% badanych mężczyzn zna takie rodziny.

Skala zjawiska przemocy zdaje się być stosunkowo poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, jak widać obecnym również w Łąncucie.

W związku z powyższym została zbadana wiedza respondentów na temat ich wiedzy, gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli mają wiadomość o osobie, która jest ofiarą przemocy.

Ponad dwie trzecie badanych posiada taką wiedzę, pozostałe 29,8% należałoby poddać edukacji w tej kwestii. 76,1% badanych mężczyzn oraz 65,5% badanych kobiet przyznało, że posiadają taką wiedzę.

Rysuje się obraz społeczności dobrze poinformowanej. Warto ponadto dodać, iż do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz również działanie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy.

Zbadana została również postawa badanych względem przemocy. Zapytano respondentów, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy.

Zdecydowana większość badanych zaprzeczyła temu stwierdzeniu (84,6%), zaś 10,6% badanych nie miało zdania. Zaledwie 4,8% badanych uznało możliwość zaistnienia takich warunków. Wystąpiły różnice między badanymi kobietami i mężczyznami. Badani mężczyźni (6,5%) nieco częściej niż badane kobiety (3,4%) zgadzali się z tym stwierdzeniem. Większość badanych odrzuciła koncepcje usprawiedliwiania stosowania przemocy specjalnymi, nietypowymi okolicznościami, co jest pozytywną informacją.

Następnie badano postawę mieszkańców co do stosowania kar fizycznych i przemocy względem dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem dość kontrowersyjnym. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci. Badając postawy mieszkańców Łańcuta względem tego tematu, poproszono ich o zaopiniowanie stwierdzenia, jako zgodnego lub niezgodnego z ich przeświadczeniem.

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.”

Tak – 11,5%

Nie – 88,5%

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	6,9%	17,4%
Nie	93,1%	82,6%

W badanych odpowiedziach widoczne było zróżnicowanie odpowiedzi respondentów ze względu na płeć. Badani mężczyźni częściej niż badane kobiety odpowiadali twierdząco na

to pytanie. Stosunkowo niewielu badanych mieszkańców zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, kiedy dziecku trzeba, na przykład, dać klapsa.

Zapytano również, czy respondenci znają przypadki bicia dzieci. 65,4% badanych odpowiedziało, że nie zna, jednak 34,6% pozostałych to dużo jak na takie wykroczenie, jakim jest uderzenie małoletniego. 34,5% badanych kobiet oraz 34,8% badanych mężczyzn odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

2.2 Analiza SWOT

Analiza raportów z badań dotyczących problemów uzależnień i patologii społecznych na terenie Miasta, przeprowadzonych wśród mieszkańców Łańcuta, a szczególnie Diagnozy Lokalnych Zagrożeń Społecznych wykonanej przez Studio Diagnozy i Profilaktyki w Krakowie w 2013r, oraz potrzeby i oczekiwania zgłaszane przez profesjonalistów działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie stały się podstawą określenia mocnych i słabych stron, a także szans i zagrożeń systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który ma realizować program ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

MOCNE STRONY

1. Rozwinięta na terenie Łącuta infrastruktura podmiotów obejmujących swoimi kompetencjami wiele aspektów zjawiska przemocy w rodzinie istnienie na terenie miasta wielu podmiotów dysponujących dużą liczbą pracowników pierwszego kontaktu, stanowiących źródło informacji o faktach przemocy domowej (m.in. pracownicy socjalni, dzielnicowi, kuratorzy sądowi, lekarze pierwszego kontaktu, pedagodzy szkolni)
2. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Miasto Łącūt na lata 2014-2020” oraz „Program przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2014-2020” uwzględniający rozwiązania systemowe problemu przemocy w rodzinie,
3. Rozbudowany i sprawnie funkcjonujący miejski system przeciwdziałania problemom alkoholowym, często związanych z problemem przemocy domowej
4. Efektywna, sprawnie funkcjonująca na terenie miasta terapia dla osób współzależnionych która wpływa pośrednio na rozwiązywanie problemu przemocy domowej
5. Funkcjonowanie na terenie miasta Punktu Konsultacyjnego Pomocy Rodzinie oraz programu terapeutycznego dla ofiar przemocy w rodzinie - dorosłych i dzieci,
6. Realizacja na terenie miasta (programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie, wykorzystywanie narzędzia jakim jest procedura Niebieskiej Karty przez Zespół Interdyscyplinarny oraz podmioty wchodzące w jego skład np.: na terenie miasta: KPP, MOPS i MKRPA, często stosowana przez MKRPA procedura kierowania wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego)
7. Łączenie się w kampanie przeciwdziałania przemocy w rodzinie przedstawicieli władz samorządowych, miejskich instytucji oraz organizacji pozarządowych działających na terenie miasta, dobra współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na polu przeciwdziałania alkoholizmowi i przemocy w rodzinie, mobilność i elastyczność działania kadr podmiotów miejskich, wysoka świadomość dotycząca rangi problemu przemocy domowej panująca wśród kadr instytucji miejskich oraz umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału w realizacji zadań przeciwdziałania przemocy

SŁABE STRONY

1. Małe zainteresowanie podmiotów przeciwdziałających przemocy domowej programem korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie
2. Niewystarczające upowszechnienie informacji o naturze problemu przemocy domowej oraz kompetencjach i zadaniach realizowanych przez podmioty działające na rzecz rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą na terenie Miasta
3. Brak doświadczenia w stosowaniu standardów i procedur interwencji dla niektórych instytucji sytemu (placówek służby zdrowia i oświaty) w przypadkach przemocy w rodzinie
4. Duża rotacja kadr w służbach interwencyjnych
5. Problemy mieszkaniowe uniemożliwiające skuteczną izolację sprawców przemocy w rodzinie
6. Wypalenie zawodowe części kadry instytucji przeciwdziałających przemocy domowej, wywołane m.in. nadmiarem obowiązków zawodowych, przeżywaniem silnych emocji w kontakcie z problemem przemocy, nieświadomością własnych kompetencji zawodowych i granic możliwości pomocy

<p>8. Organizowanie systematycznych szkoleń dla kadry podmiotów, stanowiących trzon Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego.</p>	
<p style="text-align: center;"><u>SZANSE</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Postęp w sprawie zmiany społecznych przekonań nt. zjawiska przemocy w rodzinie oraz metod przeciwdziałania mu m.in. na skutek organizowanych ogólnopolskich kampanii społecznych w tej sprawie 2. Rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym 3. Akceptacja społeczna dla działań podejmowanych na rzecz zapobiegania przemocy w rodzinie 4. Wykorzystywanie instrumentów prawnych stworzonych m.in. przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie 5. Funkcjonowanie lokalnej koalicji na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania patologiom społecznym 6. Przekonanie kadry zarządzającej podmiotami biorącymi udział w przeciwdziałaniu przemocy domowej o korzyściach płynących ze współpracy międzyinstytucjonalnej i otwartych kanałach komunikacji 7. Doświadczenia współpracy pomiędzy miejskimi jednostkami i zakładami oraz innymi instytucjami i podmiotami w przeciwdziałaniu problemom społecznym na terenie Miasta 8. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego 	<p style="text-align: center;"><u>ZAGROŻENIA</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pogłębiający się problem ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin oraz innych problemów społecznych, będących zarówno konsekwencją, jak i źródłem problemu przemocy w rodzinie 2. Brak przejrzystych przepisów prawa w sprawie zunifikowanych narzędzi do rejestrowania aktów przemocy w rodzinie przez przedstawicieli służby zdrowia, oświaty oraz dotyczących zadań, organizacji, składu i zasad funkcjonowania zespołów interdyscyplinarnych przeciwdziałających przemocy domowej 3. Niewłaściwe interpretowanie ustawy o ochronie, danych osobowych i innych ustaw prowadzące do zakłóceń i paraliżu wymiany informacji oraz podejmowanie działań przeciwdziałających temu problemowi 4. Mity i stereotypy społeczne oraz własne doświadczenia związane z przemocą, podtrzymujące przemoc domową, powstrzymujące przed ujawnieniem problemu i poszukiwaniem pomocy, powodujące nieuzasadnione oczekiwania społeczne w stosunku do służb podejmujących interwencje wobec przemocy

III. Założenia, cele i zadania Programu.

3.1 Główne cele programu.

Przystępując do opracowania Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Łąncucie na lata 2014-2020 przyjęto założenie, iż złożona natura problemu przemocy w rodzinie sprawia, że w pragmatyce swoich działań pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie. Działania wybiórcze, nie obejmujące całego systemu rodzinnego i prowadzone przez różne instytucje bez porozumienia między nimi, przyczynić się mogą do pogłębienia niekorzystnych zjawisk. Miasto, posiadając zasoby ludzkie i rzeczowe służące rozwiązywaniu problemów przemocy społecznych, zamierza rozwijać swoje działania skierowane do rodzin z problemem przemocy domowej, gdyż problemy te wymagają zaangażowania we współdziałanie ze strony wielu służb społecznych, a pojedyncze instytucje nie są w stanie same pomóc rodzinom w przezwycięzeniu ich trudnej sytuacji życiowej. Tworzenie i rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, skutecznego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wymaga działań w czterech nurtach kierowanych do różnych grup odbiorców: działań uprzedzających, interwencyjnych, wspierających i korekcyjno-edukacyjnych. Program w założeniach uwzględnia specyfikę miasta Łąncuta, posiadane zasoby instytucjonalne, podejmowane dotychczas działania na terenie miasta oraz szanse płynące z otoczenia. Odpowiada na potrzeby wskazane przez społeczności lokalne. Zakłada współpracę podmiotów o lokalnym i ogólnopolskim zasięgu działania. Przewiduje monitoring i ewaluację działań dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizacja zadań Programu odbywać się będzie zgodnie z następującymi zasadami:

- 1.** Traktowanie zjawisk przemocy w rodzinie jako sytuacji wieloaspektowej, nie tylko interpersonalnej relacji interpersonalnej: sprawca – ofiara.
- 2.** Zwiększanie bezpieczeństwa ofiary przemocy i dzieci stanowi priorytet podejmowanych działań.
- 3.** Zwiększanie świadomości praw osobistych ofiar. Porządkowanie u ofiar wzorca normy i patologii, zdrowia i choroby. Pomnażanie mocy osobistej ofiar poprzez zmniejszanie poczucia zagrożenia, osamotnienia, niezrozumienia, zwiększanie poczucia siły, kompetencji.
- 4.** Interdyscyplinarność w podejściu do konstruowania planu pomocy ofierze.
- 5.** Poufność zgodna z literą prawa i interesami ofiar.
- 6.** Odpowiedzialność członków zespołów interdyscyplinarnych za pełnienie swoich ról zawodowych przy akceptacji ról i odpowiedzialności za ich wypełnianie przez innych członków zespołów.

7. Ustalanie strategii długofalowego procesu pomagania, nie spontanicznej, dorywczej pomocy.
8. Odpowiedzialne odwoływanie się do zasobów ofiar i sprawców przemocy. Uznanie autorytetu dorosłej ofiary w kierowaniu własnym życiem.
9. Dbanie o dostarczanie rzetelnych informacji.
10. Zasada wyłącznej odpowiedzialności sprawcy za stosowaną przemoc niezależnie od tradycji i kultury.

Głównym celem Programu jest przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem.

Cel ogólny będzie realizowany poprzez poniższe cele szczegółowe.

Cel 1 Programu - rozwijanie społecznej świadomości i wrażliwości wobec zjawiska przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) organizowanie oraz współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz przedsięwzięciach edukacji społecznej, uwrażliwiających i podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałania mu, promujących wartości rodzinne, relacje oparte na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metody wychowawcze wykluczające używanie przemocy,
- 2) upowszechnianie informacji o naturze problemu przemocy w rodzinie, jej atrybutach, formach, czynnikach ryzyka, możliwościach ochrony i przeciwdziałania przemocy domowej oraz możliwościach uzyskania pomocy na terenie miasta oraz podmiotach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 3) badanie postaw społecznych mieszkańców Łańcuta wobec zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel 2 Programu - rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) przegląd, ocena, dofinansowanie i promocja szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym przemocy w rodzinie, adresowanych do dzieci, młodzieży i rodziców,
- 2) realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych i „grup problemowych” adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i placówek oświatowych oraz opiekuńczo-wychowawczych dotyczących umiejętności niezbędnych w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, w szczególności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów, wychowania bez przemocy,

3) realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców,

4) wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje zagrożenia przemocą w rodzinie.

Cel 3 Programu - zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

1) organizowanie specjalistycznych szkoleń i konferencji dla pracowników służb, instytucji i organizacji w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o charakterze interdyscyplinarnym oraz dla poszczególnych grup zawodowych, m.in. dla pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, instytucji wymiaru sprawiedliwości, kuratorów sądowych,

2) superwizowanie pracy realizatorów zadań systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Cel 4 Programu - zwiększanie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, pracy socjalnej, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, interwencji kryzysowej i psychoterapii, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

1) przeprowadzenie diagnozy potrzeb oraz oceny istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta,

2) udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania,

3) udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania,

4) wdrożenie standardów oraz procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie, m.in. procedury „Niebieska Karta” dla pracowników służby zdrowia i oświaty,

5) uzupełnianie zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie, wspieranie i promowanie nowych rozwiązań, procedur i instrumentów pracy systemu służących sprawnemu, efektywnemu przeciwdziałaniu przemocy w warunkach lokalnych.

Cel 5 Programu - rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniami interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy domowej, realizowany będzie w szczególności poprzez zadania:

- 1) przygotowanie, zawarcie i realizacja porozumień o współpracy, służących realizowaniu programu ochrony ofiar przemocy z udziałem m.in. policji, prokuratury, kuratorów sądowych, uwzględniających kompetencje i zadania podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta,
- 2) stały rozwój Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w odniesieniu do potrzeb rodziny z problemem przemocy
- 3) wypracowanie i wdrożenie procedur współpracy służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie,
- 4) organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji i szkoleń interdyscyplinarnych dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- 5) aktualizacja i udostępnienie zainteresowanym służbom, instytucjom, organizacjom oraz mieszkańcom miasta informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i zasobach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także monitorowanie realizacji Programu,
- 6) rozwój otwartej na nowych członków lokalnej koalicji na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie i wykorzystanie lokalnych zasobów instytucjonalnych systemu w interdyscyplinarnym, kompleksowym rozwiązywaniu problemów przemocy w rodzinie.

Pełna realizacja wyznaczonych celów Programu będzie uzależniona od stopnia zaangażowania podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w ich realizację.

3.2 Podstawa prawna realizacji Programu.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

1. ustawę z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)
2. ustawę z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 182
3. z późn. zm.)
4. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tj. Dz. U. 2012 poz. 788 z późn. zm.);
5. ustawę z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012r. poz.1356 z późn. zm.);
6. ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 2013r. poz. 1247 z późn. zm.);
7. ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. 2012r. poz. 1447 z późn. zm.);

3.3 Regulacje prawne dotyczące przemocy

Jednym z głównych aktów obowiązujących w polskim prawodawstwie dotyczących problematyki przemocy to ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Kodeks Karny. Zapisy dotyczące zwalczania przemocy w rodzinie, jej przeciwdziałania i pomagania ofiarom znajdują się także w ustawie o pomocy społecznej, ustawie o wychowaniu w trzeźwości i ustawie o Policji.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie obowiązuje od 2005 r. i określa zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zasady postępowania wobec osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc.

W art. 2 wskazano, co należy rozumieć przez przemoc w rodzinie zapisując, że jest to "... jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (członków rodziny), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą".

W cytowanej ustawie znalazły się zapisy dotyczące stosowania wobec osób podejrzanych o przemoc środków ograniczających możliwość ich kontaktu z pokrzywdzonymi. Art. 11a stanowi, że osoba dotknięta przemocą może żądać, aby sąd zobowiązał sprawcę do opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym.

Ustawa w art. 12 zobowiązuje osoby, które wykonując swoje obowiązki służbowe powezmą podejrzenie o popełnieniu przestępstwa z użyciem przemocy wobec członków rodziny, do niezwłocznego zawiadomienia o tym Policji lub prokuratury. Podejmowanie interwencji w środowisku odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą. Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 6 ust. 2 zobowiązuje gminę do realizacji określonych zadań, zostaną one przedstawione w podrozdziale 3.3.

W prawie karnym odpowiedzialność za czyny związane z przemocą w rodzinie reguluje **Kodeks Karny**, który zawiera osobny rozdział dotyczący przestępstw przeciwko rodzinie i opiece (rozdział XXVI).

Jednym z przestępstw opisanych w tym rozdziale jest przestępstwo znęcania się nad rodziną - art. 207, który brzmi następująco: "Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku

zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat".

Jeśli akty przemocy powtarzają się, a nie ma na to dowodów, lub sprawca przemocy uderzył po raz pierwszy, czyn ten może być zakwalifikowany jako uszczerbek na zdrowiu lub rozstrój zdrowia, wówczas ma zastosowanie art. 156 i 157 KK (rozdział XIX), które opisują przestępstwa polegające na uszkodzeniu ciała.

Przemoc fizyczna to także przemoc seksualna polegająca na wymuszaniu współżycia lub takich jego form, które nie są akceptowane przez ofiarę. Jeżeli sprawca dopuszcza się gwałtu, który również w małżeństwie jest niedopuszczalny, może odpowiadać za przestępstwo na podstawie art. 197 Kodeksu Karnego, definiującego zgwałcenie następująco: "Kto przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem doprowadza inną osobę do obcowania płciowego, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10."

W Kodeksie Karnym znajdują się jeszcze inne przepisy, które mają zastosowanie w przypadku zaistnienia przemocy domowej. Są nimi:

art. 191 § 1 "Kto stosuje przemoc wobec osoby lub groźbę bezprawną w celu zmuszenia innej osoby do określonego działania, zaniechania lub znoszenia - podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.";

art. 190 § 1: "Kto grozi innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę osoby najbliższej, jeżeli groźba wzbudza w zagrożonym uzasadnioną obawę, że będzie spełniona, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2."

Osoba doświadczająca przemocy może być objęta świadczeniami z pomocy społecznej – zarówno w postaci pieniężnej, rzeczowej, jak i pracy socjalnej. Zakres tego wsparcia jest określony w **Ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej** (tj. Dz. U. z 2013 r. poz. 182 z późn. zm.)

Ponadto, zgodnie z przepisami o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należą m. in. prowadzenie pracy socjalnej, która jest działalnością zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Pomoc osobom dotkniętym przemocą domową jest jednym z trudniejszych wyzwań dzisiejszej pracy socjalnej. Przemoc w rodzinie zaburza jej funkcjonowanie i nie pozwalając na prawidłową realizację zadań przypisanych rolom poszczególnych członków rodziny.

Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.) określa działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, które należą do zadań własnych gmin. Zadania te obejmują między innymi udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe – pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Zgodnie z **Ustawą z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji**, do podstawowych działań tej instytucji należą między innymi: ochrona życia i zdrowia ludzi, organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi oraz wykrywanie przestępstw i ściganie ich sprawców.

Program jest skorelowany z następującymi dokumentami:

1. Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
2. Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
3. Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasto Łańcut na lata 2014-2020
4. Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Gminnym Programem Przeciwdziałania Narkomanii

3.4 Zadania gminy w zakresie przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w art. 6 ust. 2 zobowiązuje gminę do realizacji określonych zadań, należą do nich w szczególności:

1. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
2. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie
3. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
4. Tworzenie zespołów interdyscyplinarnych

Wprowadzenie tego programu ma służyć poprawie jakości i rozwinięciu wsparcia świadczonego osobom uwikłanym w przemoc a jednocześnie stanowi o wykonaniu zobowiązań nałożonych przez cytowaną ustawę na gminę.

Zgodnie z założeniami Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do zadań jednostek samorządu gminy, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, należy podejmowanie działań interwencyjnych, w tym realizacja strategii pomocowych kierowanych do ofiar przemocy w rodzinie, poprzez:

- rozwój sieci instytucji wspierających ofiary przemocy w rodzinie, takich jak punkty konsultacyjne, ośrodki wsparcia,
- zwiększenie zakresu działania ogólnopolskiego telefonu zaufania „Niebieska Linia” dla ofiar przemocy w rodzinie, łączącego się z lokalnymi punktami konsultacyjnymi lub ośrodkami wsparcia,

IV. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Łąncucie.

4.1 Realizatorzy i Partnerzy Programu.

Sprawne funkcjonowanie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Łąncucie zakłada koordynację i spójność działań, w tym dobry przepływ informacji i współdziałanie pomiędzy instytucjami i organizacjami zajmującymi się przemocą w rodzinie. Zjawisko przemocy w rodzinie wymaga w diagnozie, interwencji i pomocy wieloaspektowego spojrzenia na rodzinę i porozumienia wielu służb społecznych na terenie Łąncuta. Złożona natura problemów alkoholizmu i przemocy w rodzinie sprawia, że w pragmatyce swoich działań pojedyncze instytucje nie są w stanie same wypracować strategii gwarantujących ich rozwiązanie.

W Łąncucie funkcjonuje system instytucji, organizacji i służb społecznych, który ma na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności ochrony ofiar przemocy w rodzinie i dostępności interdyscyplinarnej pomocy im udzielanej, a także zwiększenie skuteczności działań podejmowanych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. System ten wymaga doskonalenia i temu służyć ma niniejszy Program. System przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Łąncucie oparty będzie na sześciu filarach. Odpowiedzialnym za prawidłowe funkcjonowanie, systemu zostanie Zespół Interdyscyplinarny, powołany na podstawie z art. 6 ust. 2 pkt 4 oraz art. 9a znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Pozostałe filary to: podmioty wchodzące w skład Zespołu Interdyscyplinarnego i powoływanych przez niego grup roboczych, instytucje realizujące procedurę „Niebieskiej Karty”, instytucje wymiaru sprawiedliwości

oraz inne instytucje świadczące interdyscyplinarną pomoc. Wszystkie filary systemu są ze sobą związane, a gdy tego wymaga sytuacja, możliwe jest natychmiastowe podjęcie interdyscyplinarnych, zintegrowanych działań. W centrum systemu znajduje się osoba doświadczająca przemocy w rodzinie. Rozwiązanie to sprzyjać ma zwiększeniu prawdopodobieństwa objęcia jej programem ochrony i pomocy, gdy trafi do któregośkolwiek z filarów systemu przeciwdziałania przemocy. System ma zapewnić sprawną komunikację, interwencję, wszechstronną pomoc i wzajemne wspieranie się podmiotów w działaniach zmierzających do ochrony ofiary przemocy w rodzinie oraz udzielenia pomocy całej rodzinie uwikłanej w problem przemocy.

Rozwojowi systemu służyć ma niniejszy Program, do realizatorów którego należeć będą m.in.: **Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i inne miejskie jednostki organizacyjne, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Zarząd Budynków: Komenda Powiatowa Policji, Prokuratura, Sąd Rejonowy, a w nim m.in. Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej, a także Centrum Medyczne w Łańcucie, organizacje pozarządowe, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe i inne podmioty, które zostaną wyłonione w trakcie realizacji Programu.** Do Partnerów Programu należeć będą m.in.: administracja rządowa, agendy rządowe, media, ośrodki badania opinii społecznej, osoby fizyczne i prawne, wyższe uczelnie oraz instytucje i organizacje wymienione w grupie Realizatorów, będące Partnerami w realizacji innych zadań.

4.2 Zasady finansowania Programu.

Realizacja zadań w każdym z obszarów określonych celami szczegółowymi Programu w przypadku jednostek miejskich uzależniona będzie od wielkości środków finansowych przewidzianych corocznie w budżecie miasta. Zadania programu zlecone organizacjom pozarządowym będą uwarunkowane wysokością środków finansowych przewidzianych co roku w budżecie miasta, samorządu województwa oraz kondycją finansową organizacji. Działania ujęte w Programie, należące do zadań administracji rządowej zleconych miastu realizowane będą w zależności od zapewnienia środków z budżetu państwa.

Część zadań, m.in. przedsięwzięcia związane z profilaktyką przemocy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków własnych gminy. Istnieją również możliwości pozyskania grantów z innych źródeł. Realizacja części zadań nie wymaga dodatkowych nakładów

finansowych, stanowiąc wkład własny indywidualnych osób lub wynikając z zadań statutowych uczestników programu.

Zakończenie

Świadomość istnienia przemocy w rodzinie przy powszechnym pragnieniu, by świat widzieć jako miejsce panowania sprawiedliwości i porządku, w którym dom i rodzina jest ostoją bezpieczeństwa, powoduje poczucie frustracji. Badania dotyczące funkcjonowania psychologicznego ofiar wykazują charakterystyczny zespół cech osób doświadczających przemocy. S.Nikodemka w „Świecie Problemów” zamieściła ich szczegółowy opis: „osoby doznające przez dłuższy czas przemocy fizycznej lub psychicznej charakteryzują się niską samooceną, ukształtowaniem biernych mechanizmów radzenia sobie z przemocą, dużą zależnością emocjonalną od swoich partnerów, nasilonym niepokojem i depresją, izolacją społeczną, mają poczucie winy za to co dzieje się w ich związku, są podporządkowane sprawcy, odczuwają w stosunku do niego ambiwalentne poczucie lojalności, często nadużywają alkoholu, środków przeciwbólowych, leków czy nawet narkotyków oraz zapadają na choroby związane z przebywaniem w długotrwałym stresie”.

Kluczem do rozumienia pomagania ofiarom przemocy zdaje się być wobec powyższych informacji słowo „moc”. Jest ono częścią dwóch podstawowych pojęć: przemoc i pomoc. Przemoc rozumieć można jako takie działania, które, niezależnie od formy, upośledzają ostatecznie moc ofiary. Taki jest też cel przemocy, czyniącej z człowieka istotę bezwolną. Akt pomagania jest zatem działaniem zmierzającym do odbudowania konstruktywnej mocy osobistej i kompetencji ofiary przemocy. Takie intencje towarzyszyły w opracowaniu niniejszego Programu i będą przyświecać podejmowaniu interdyscyplinarnych, systemowych działań podczas jego realizacji.

Cel ogólny: przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie, zwiększenie skuteczności pomocy rodzinom dotkniętym tym problemem

Cele szczegółowe	Zadania	Realizacja/Działania	Wskaźniki osiągnięcia celu	Realizatorzy i Partnerzy	Termin realizacji
1.Rozwijanie społecznej wrażliwości i świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie	1.Organizowanie oraz współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach społecznych oraz przedsięwzięciach edukacji społecznej, uwrażliwiających i podnoszących świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy w rodzinie i przeciwdziałania mu, promujących wartości rodzinne, relacje oparte na konstruktywnych formach rozwiązywania konfliktów i metody wychowawcze wykluczające używanie przemocy.	-organizacja kampanii kierowanych do różnych grup adresatów (osób doświadczających, stosujących i świadków przemocy w rodzinie), -współuczestnictwo w ogólnopolskich kampaniach i współpraca z innymi podmiotami w realizacji społecznych kampanii edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- rodzaj i liczba materiałów informacyjnych upowszechnionych w ramach kampanii, - liczba programów zrealizowanych w ramach kampanii oraz grup odbiorców programów, - audycje, spoty radiowe, artykuły prasowe,	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, np.: MOPS, inni <i>Partnerzy:</i> administracja rządowa i agendy rządowe, organizacje pozarządowe, media, miejskie jednostki organizacyjne, inni	2014-2020

	2. Upowszechnianie informacji o naturze problemu przemocy w rodzinie, jej atrybutach, formach, czynnikach ryzyka, możliwościach ochrony i przeciwdziałania przemocy domowej oraz możliwościach uzyskania pomocy na terenie miasta oraz podmiotach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- audycje, spoty radiowe, artykuły prasowe, - konferencje, spotkania - informatory, - popularyzacja działań podejmowanych w ramach realizacji Programu	- liczba audycji, spotów, artykułów, czas antenowy, - liczba konferencji, spotkań, liczba uczestników, -liczba informatorów	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, np.: MOPS, inni <i>Partnerzy:</i> media, miejskie jednostki organizacyjne, inni	2014-2020
	3. Badanie postaw społecznych mieszkańców Łańcuta wobec zjawiska przemocy w rodzinie.	- prowadzenie sondaży, badań opinii społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, - popularyzowanie wyników w/w. badań	- liczba sondaży, badań, - liczba raportów, publikacji, informacji zamieszczonych na stronach internetowych	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, inni <i>Partnerzy:</i> ośrodki badania opinii społecznej, media, inni	2014-2020
2. Rozwijanie profilaktyki przemocy w rodzinie adresowanej do różnych grup społecznych	1.Przegląd, ocena, dofinansowanie i promocja szkolnych programów zapobiegania zjawiskom patologicznym, w tym przemocy w rodzinie, adresowanych do dzieci, młodzieży i rodziców.	-przegląd placówek i podmiotów realizujących programy profilaktyczne, -ocena i dofinansowanie realizowanych programów profilaktycznych, -prezentacja programów profilaktycznych przez realizatorów	- liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne, - liczba programów, - wykaz programów do realizacji, - liczba zorganizowanych prezentacji, liczba uczestników	<i>Realizatorzy:</i> szkoły, Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, inni <i>Partnerzy:</i> poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, inni	2014-2020
	2. Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych i „grup problemowych” adresowanych do dzieci, młodzieży, nauczycieli i pracowników żłobków, placówek oświatowych	- prowadzenie programów profilaktyczno-edukacyjnych, psycho-edukacyjnych, „grup problemowych” i warsztatów	- liczba programów, - liczba osób objętych programami	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne np.: MOPS, placówki oświatowe, m.in. szkoły, poradnia	2014-2020

	oraz opiekuńczo-wychowawczych dotyczących umiejętności niezbędnych w prawidłowym rozwoju osobistym i społecznym, w szczególności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej, umiejętności rozwiązywania konfliktów, wychowania bez przemocy.			psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, osoby fizyczne i prawne, inni	
	3.Realizacja programów ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców.	- realizacja i współpraca przy realizacji programów profilaktycznych (m.in. psycho-edukacyjnych, wspierających, treningów psychologicznych), -szkolenie i wspieranie rodzin zastępczych, szczególnie tych, w których umieszczono dzieci – ofiary przemocy w rodzinie	-liczba podmiotów realizujących programy profilaktyczne, -liczba programów, -liczba uczestników	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne np.: poradnia psychologiczno-pedagogiczna, organizacje pozarządowe, inni	2014-2020
	4. Wczesne rozpoznawanie i reagowanie na sytuacje zagrożenia przemocą w rodzinie.	- identyfikowanie przypadków zagrożenia przemocą w rodzinie, -po ujawnieniu przemocy: postępowanie interwencyjne według procedur ustalonych dla poszczególnych podmiotów i grup zawodowych, - dokumentowanie i przekazywanie informacji o ujawnionych przypadkach przemocy właściwym instytucjom	- liczba i rodzaj placówek, w których wdrożono procedury, - liczba zgłoszonych przypadków przemocy domowej, w tym liczba przypadków, w których zastosowano procedury	<i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne np.: MOPS, placówki służby zdrowia, oświaty, organizacje pozarządowe, inni <i>Partnerzy:</i> policja, organizacje pozarządowe, inni	2014-2020

3. Zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie	<p>1. Organizowanie specjalistycznych szkoleń i konferencji dla pracowników służb, instytucji i organizacji w zakresie problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, o charakterze interdyscyplinarnym oraz dla poszczególnych grup zawodowych, m.in. dla pracowników pomocy społecznej, policji, oświaty, służby zdrowia, instytucji wymiaru sprawiedliwości, kuratorów sądowych.</p>	<p>- szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych, - szkolenie grup zawodowych przeprowadzających interwencje, - szkolenie grup zawodowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej z różnych perspektyw (m.in. psychoterapia, pomoc prawna, interwencja kryzysowa) - organizowanie spotkań, seminariów, konferencji służących rozwojowi współpracy i wymianie doświadczeń w ramach budowania systemu.</p>	<p>Liczba szkoleń, spotkań, seminariów, konferencji liczba przeszkolonych zespołów interdyscyplinarnych, liczba uczestników szkoleń w podziale na grupy zawodowe</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne np.: MOPS, Sąd, Prokuratura, inni <i>Partnerzy:</i> Policja,</p>	<p>2014-2020</p>
	<p>2. Superwizowanie pracy realizatorów zadań systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<p>- superwizja w placówkach pomocy społecznej, - współpraca z innymi podmiotami systemu w sprawie superwizji</p>	<p>- liczba podmiotów, w których prowadzono superwizję, - liczba uczestników superwizji</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, miejskie jednostki organizacyjne, inni</p>	<p>2014-2020</p>

4. Zwiększanie dostępności i efektywności pomocy niesionej osobom doświadczającym przemocy w rodzinie w zależności od ich sytuacji i potrzeb poprzez rozwój różnorodnych form wsparcia socjalnego, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, medycznego, socjalnego, interwencji kryzysowej i psychoterapii	1.Przeprowadzenie diagnozy potrzeb oraz oceny istniejących zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta	<ul style="list-style-type: none"> - diagnoza zasobów, - ocena i sporządzenie planu uzupełnienia zasobów 	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób i podmiotów uczestniczących w diagnozowaniu potrzeb, 	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, MKRPA, organizacje pozarządowe, szkoły, przedszkola, placówki służby zdrowia i oświaty, PCPR, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, inni	2014-2020
	2.Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doznającym przemocy w rodzinie pozostającym w środowisku zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie procedury „Niebieska Karta”, - interwencja kryzysowa, w tym z wykorzystaniem procedury „Niebieska Karta”, - poradnictwo specjalistyczne, w tym psychologiczne, pedagogiczne, prawne, socjalne, -prowadzenie działań interwencyjnych, informacyjnych i doradczych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - realizacja programów interwencyjnych oraz programów terapeutycznych dla osób z doświadczeniem przemocy, również przemocy w rodzinie, adresowanych do dorosłych i dzieci, - realizacja programów 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj i liczba udzielonych porad, - liczba podjętych interwencji kryzysowych, - liczba sporządzonych „Niebieskich Kart”, - liczba, rodzaj realizowanych programów, -liczba rodzin, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy 	<i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, MKRPA, szkoły, przedszkola, organizacje pozarządowe policja, placówki służby zdrowia i oświaty, inni <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, inni	2014-2020

		<p>motywujących do rozwiązywania problemów przemocy w rodzinie, -diagnostyka, interwencja, zabezpieczenie odpowiednich warunków do przesłuchań i pomoc dzieciom – ofiarom i świadkom przemocy w rodzinie;</p>			
	<p>3.Udzielanie pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie zmuszonym do opuszczenia miejsca zamieszkania</p>	<p>- udzielenie bezpiecznego schronienia ofiarom przemocy oraz dzieciom z rodzin z problem przemocy domowej, - zapewnienie stacjonarnej pomocy specjalistycznej,</p>	<p>-liczba osób, którym udzielono schronienia ze względu na przemoc w rodzinie, - liczba osobodni pobytu ofiar przemocy w hostelu, - liczba dzieci krzywdzonych skierowanych do opieki zastępczej, -liczba i rodzaj pomocy specjalistycznej udzielonej ofiarom przebywającym w hostelu, - liczba rodzin, w których skutecznie rozwiązano problem przemocy</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS , <i>Partnerzy:</i> organizacje pozarządowe, osoby fizyczne i prawne, inni</p>	2014-2020
	<p>4. Wdrożenie standardów oraz procedur postępowania wobec osób doznających przemocy i stosujących przemoc w rodzinie, m.in. procedury „Niebieska Karta” dla pracowników służby zdrowia i oświaty</p>	<p>- zorganizowanie spotkań w celu ustalenia dotychczasowych i przygotowania nowych rozwiązań, - zbieranie okresowych informacji dotyczących realizacji Programu od realizatorów i partnerów, - przygotowanie wystąpień w sprawie procedur, - zaangażowanie do</p>	<p>- liczba i rodzaj podmiotów stosujących ujednolicone procedury udzielanej pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy ze szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskie Karty”,</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, M K R P A, organizacje pozarządowe, policja, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, inni <i>Partnerzy:</i> miejskie jednostki organizacyjne,</p>	2014-2020

		<p>tworzenia procedur w szczególności placówek służby zdrowia i oświaty,</p> <p>- realizacja procedury „Niebieska Karta”,</p>	<p>- liczba interwencji w przypadku ujawnienia przemocy, w tym przypadków, w których zastosowano procedury, z uwzględnieniem „Niebieskiej Karty”, - liczba innych podejmowanych działań (spotkania -liczba uczestników, konferencje, publikacje)</p>	inne podmioty, inni	
	<p>5.Uzupełnianie zasobów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz inspirowanie, wspieranie i promowanie nowych rozwiązań, procedur i instrumentów pracy systemu służących sprawnemu, efektywnemu przeciwdziałaniu przemocy w warunkach lokalnych.</p>	<p>- dofinansowanie działalności, a także zakup materiałów i wyposażenia dla jednostek działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,</p> <p>- zwiększenie dostępności bezpłatnego poradnictwa prawnego,</p> <p>- stworzenie warunków umożliwiających ofiarom przemocy otrzymywanie mieszkań socjalnych,</p> <p>- uzupełnianie zasobów systemu w odniesieniu do wyłaniających się potrzeb w wyniku prowadzenia badań i realizowania zadań programu</p>	<p>- liczba dofinansowanych podmiotów i przedsięwzięć,</p> <p>- liczba mieszkań socjalnych przyznanych ofiarom przemocy,</p> <p>-liczba nowych podmiotów i przedsięwzięć uruchomionych w związku z ujawnionymi potrzebami</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski , Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, MZB, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, policja, MKRPA, inni</p>	2014-202

5. Rozwój zintegrowanego, interdyscyplinarnego, systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, służącego zwiększeniu skuteczności i dostępności pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie: ochronie ofiar przemocy w rodzinie oraz oddziaływaniom interwencyjnym i korekcyjnym kierowanym do sprawców przemocy domowej	<p>1. Przygotowanie, zawarcie i realizacja porozumień o współpracy, służących realizowaniu programu z udziałem m.in. policji, prokuratury, kuratorów sądowych, uwzględniających kompetencje i zadania podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta</p>	<p>- przygotowanie porozumień, - wystąpienie w sprawie zacieśnienia współpracy w przedmiocie ochrony ofiar przemocy w rodzinie i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w postaci zawarcia porozumień, realizacja zawartych porozumień</p>	<p>- liczba przygotowanych porozumień, - liczba wystąpień, - liczba podpisanych i realizowanych porozumień</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny; inni <i>Partnerzy:</i> policja, prokuratura, sąd, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, MKRPA, placówki służby zdrowia, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, PCPR inni</p>	2014-2020	
	<p>2. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych w odniesieniu do potrzeb rodziny z problemem przemocy</p>	<p>- działalność Zespołu Interdyscyplinarnego, - przygotowanie spotkań i spraw, które mają być przedmiotem spotkań Zespołu interdyscyplinarnego i powołanych przez niego grup roboczych, - zapraszanie do pracy w zespołach przedstawicieli nowych podmiotów, w zależności od potrzeb rodzin z problemem przemocy - przygotowanie porozumień, wystąpienie z inicjatywą zawarcia porozumień, - realizacja zawartych porozumień,</p>	<p>- liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego i podmiotów, które oni reprezentują, - liczba grup roboczych i ich spotkań na terenie miasta, - liczba spraw nad którymi pracował Zespół Interdyscyplinarny i grupy robocze, - liczba zawartych porozumień w sprawie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych</p>	<p>- liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego i podmiotów, które oni reprezentują, - liczba grup roboczych i ich spotkań na terenie miasta, - liczba spraw nad którymi pracował Zespół Interdyscyplinarny i grupy robocze, - liczba zawartych porozumień w sprawie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Zespół Interdyscyplinarny, miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, MKRPA, inni <i>Partnerzy:</i> inni</p>	2014-2020
	<p>3. Wypracowanie i wdrożenie procedur współpracy służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie</p>	<p>- zorganizowanie spotkań, przygotowanie wystąpień w sprawie procedur, - zaangażowanie do tworzenia i realizacji procedur w szczególności placówek służby zdrowia i oświaty</p>	<p>- liczba podmiotów stosujących wypracowane, ujednolicone procedury udzielanej pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy ze</p>	<p>- liczba podmiotów stosujących wypracowane, ujednolicone procedury udzielanej pomocy ofiarom, świadkom i sprawcom przemocy ze</p>	<p><i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, MKRPA, Zespoły Kuratorskiej</p>	2014-2020

			szczególnym uwzględnieniem procedury „Niebieskie Karty”, -liczba interwencji w przypadku przemocy w rodzinie, w tym przypadków, w których zastosowano ustalone procedury, ze szczególnym uwzględnieniem „Niebieskiej Karty”	Służby Sądowej SR, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Policja, PCPR, inni	
	4.Organizowanie spotkań, konsultacji, konferencji i szkoleń interdyscyplinarnych dla podmiotów systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	- szkolenie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych - organizowanie spotkań, seminariów, konferencji służących rozwojowi współpracy i wymianie doświadczeń w ramach budowania systemu,	- liczba szkoleń, spotkań, seminariów, konferencji - liczba przeszkolonych zespołów interdyscyplinarnych, - liczba uczestników szkoleń w podziale na grupy zawodowe	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, MKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Policja, inni	2014-2020
	5. Aktualizacja i udostępnienie zainteresowanym służbom, instytucjom, organizacjom	- audycje, artykuły prasowe, - konferencje, spotkania - informatory, - popularyzacja działań podejmowanych w ramach realizacji Programu	- liczba audycji, artykułów, czas antenowy, - liczba konferencji, spotkań, liczba uczestników,	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe,	2014-2020

	oraz mieszkańcom miasta informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i zasobach systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także monitorowanie realizacji Programu		- liczba informatorów	placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, MKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Policja, inni <i>Partnerzy:</i> media, miejskie jednostki organizacyjne, inni	
	6.Rozwój otwartej na nowych członków lokalnej koalicji na rzecz pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie i wykorzystanie lokalnych zasobów instytucjonalnych systemu w interdyscyplinarnym, kompleksowym rozwiązywaniu problemów przemocy w rodzinie.	- organizowanie publicznych spotkań, dyskusji i debat oraz innych wspólnych przedsięwzięć	- liczba wspólnych inicjatyw, spotkań interdyscyplinarnych, dyskusji i debat	<i>Realizatorzy:</i> Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny miejskie jednostki organizacyjne, m.in. MOPS, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe, placówki służby zdrowia, MKRPA, Zespoły Kuratorskiej Służby Sądowej SR, Prokuratura, Sąd Rejonowy, Policja, inni <i>Partnerzy:</i> osoby fizyczne i prawne, inni	2014-2020